

גיליון מס' 22

מסכת שבת דפים פ"ו-צ"ב

ח'-י"ד סיון, שבוע פרשת בהעלותך, תש"פ

זמן מותן תורתנו וסוף ימי ספירת העומר (שבת פו ע"ב)

סוגיה זו נלמדת בימים שאחר חג השבועות, אך אלו ימי התשלומין של חג השבועות (חגיגה יז ע"א), ודבר בעתו מה טוב.

לא כתוב בתורה באיזה תאריך ניתנה תורה. חכמים ור' יוסי חלקו בענין זה. לפי חכמים התורה ניתנה בו' בסיוון ולפי ר' יוסי בו' סיוון. הדיון במחלוקת התנאים קשור לשאלה מה ההתאמה בין ארבעים ותשעה הימים של ספירת העומר לבין התאריך בו ניתנה תורה, והתאריך בו אנו מציינים את התאריך של חג השבועות.

א. מתן תורה - בששה או בשבעה בסיוון?

שבת פו ע"ב-פז ע"א

תנו רבנן: בששי בחדש ניתנו עשרת הדברות לישראל. רבי יוסי אומר: בשבעה בו. אמר רבא: דכולי עלמא - בראש חדש אתו למדבר סיני, ...ודכולי עלמא - בשבת ניתנה תורה לישראל... כי פליגי - בקביעא דירחא; רבי יוסי סבר: בחד בשבא איקבע ירחא, ובחד בשבא לא אמר להו ולא מידי - משום חולשא דאורחא. בתרי בשבא אמר להו "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים", בתלתא אמר להו מצות הגבלה, בארבעה עבוד פרישה. ורבנן סברי: בתרי בשבא איקבע ירחא, בתרי בשבא לא אמר להו ולא מידי - משום חולשא דאורחא, בתלתא אמר להו "ואתם תהיו לי". בארבעה אמר להו מצות הגבלה, בחמישה עבוד פרישה.

חכמים ור' יוסי מסכימים שבשבת ניתנה תורה, והם מסכימים גם שבראש חודש סיוון באו למדבר סיני. מחלוקתם היא כמה ימים נצטוו לפרוש מן האשה, כאמור בפסוק "וקדשתם היום ומחר" (שמות יט, י). לפי חכמים שני ימים ולפי ר' יוסי שלשה ימים. המחלוקת היא כמה זמן נמשכת הקליטה של הזרע. כך היה בעת היציאה ממצרים. אך לדורות כשקדשו ע"פ הראיה, חג השבועות נחוג לאחר חמישים יום מט"ז בניסן. והוא יכול לחול בתאריכים שונים:

ראש השנה ו ע"ב

תני רב שמעיה: עצרת, פעמים חמשה, פעמים ששה, פעמים שבעה. הא כיצד? שניהן מלאין - חמשה, שניהן חסרין - שבעה, אחד מלא ואחד חסר - ששה.

רש"י

פעמים ששה - שהוא ששה בסיון, יום החמשים לעומר. שניהם מלאים - ניסן ואייר הרי חמשה עשר ימים מניסן, ושלשים דאייר - מלא להו חמשים בחמשה בסיון.

אם החודשים ניסן ואייר מלאים - בני שלושים יום, שבועות יהיה בה' בסיוון. אם שניהם חסרים - שבועות יהיה בז' בסיוון. אם אחד חסר ואחד מלא - שבועות יהיה בו' סיוון. מאז שיש לוח שנה קבוע שבועות הוא בו' בסיוון מפני שחודש ניסן הוא מלא וחודש אייר הוא חסר.

שולחן ערוך אורח חיים הלכות פסח סימן תצד סעיף א

ביום חמישים לספירת העומר הוא חג שבועות, וסדר התפלה כמו ביום טוב של פסח, אלא שאומרים: "את יום חג השבועות הזה זמן מתן תורתנו".

על דברי השולחן ערוך הללו, הקשה המגן אברהם שתי קושיות:

הרב אברהם גומבינר, מגן אברהם סימן תצד הקדמה

קשה לי, היאך אנו אומרים בשבועות "יום מתן תורתנו", הלא קי"ל כר' יוסי דאמר בז' בסיוון נתנה תורה, דהא קי"ל דבעי לפרושי ו' עונות כמ"ש ביורה דעה סי' קצ"ו (וכמדומה שראיתי קושיא זו באיזו פוסק) ולדידן לעולם שבועות בו' בסיוון?...

ומה שקשה עוד דהתורה ניתנה ביום נ"א לספירה דהא יצאו ממצרים ביום ה' והתורה ניתנה בשבת? כבר תירצו הי"מ דבא לרמוז לנו י"ט שני של גליות. ואפשר דהיינו דקאמר יום א' הוסיף משה מדעתו ואין כאן מקומו.

הקושיה הראשונה מבוססת על ההנחה שהלכה כר' יוסי לענין פרישה (שולחן ערוך יורה דעה סימן קצו, א), ואם כן חג השבועות צריך להיות בז' סיוון. על כך תירצו רבים שלענין הלכות נידה אנו מחמירים כר' יוסי, אך בנוגע לתאריך של חג השבועות אנו פוסקים כמו חכמים. בנוגע לקושיה השניה ולתשובת המגן אברהם השיבו כמה מפרשים.

מהר"ם בנעט סימן תצד

ונראה לתרץ, דאנן באמת לא אמרינן יום מתן תורתנו אלא "זמן מתן תורתנו" כמו זמן שמחתנו, אם כן הוא נכון ודו"ק. אם כן ממילא הוא מופרך במה שכתוב. ואפשר לתת טעם ע"פ פיוטו. רק קושית המג"א הוא שפיר על הפיוט של מערבית ליל ראשון של שבועות "טוביה עלה למרום, והוריד דת כלולה בחג השבועות". וצריך לתרץ כתירוצו.

הרב יעקב ריישר, חק יעקב, אורח חיים סימן תצד ס"ק א

תירוץ זה [על הקושיה השניה] תמוה, דאם כן יהיה יום השני עיקר היום טוב, בתמיה! ובני ארץ ישראל שעושין רק יום ראשון מאי איכא למימר. ...ונראה לי דמעיכרא לא קשה מידי, וכמו שכתב הריב"ש סימן צ"ו שלא תלה הכתוב חג השבועות ביום מתן תורה אלא ביום החמשים לעומר. אלא שבזמן הזה דידיענין בקביעא דירחי ולעולם ניסן מלא ואייר חסר, נמצא דהשלמת חמשים יום הם ששה בסיון, על כן אנו אומרינן "יום מתן תורתנו". וכן מבואר להדיא בפרק קמא דראש השנה [ו ע"ב]: "דתניא רב שמעיא עצרת פעמים חמשה בסיון פעמים ששה פועמים שבעה, הא כיצד, שניהם מלאים ניסן ואייר חמשה, אחד מלא אחד חסר ששה". הרי להדיא כשהיו מקדשין על פי הראיה היה לפעמים חל חג השבועות בחמשה בסיון אף שעדיין לא ניתנה התורה אליבא דכולי עלמא, אלא בו' בסיוון כרבנן או בז' כר' יוסי, אלא ודאי דאין נפקותא כלל בזה.

- הסבר את התשובות של האחרונים לשאלתו השניה של המגן אברהם.

ב. "יום הששי" - מלמד שהתנה הקדוש ברוך הוא עם מעשה בראשית

הראי"ה קוק והרב שלמה גורן, ענו תשובות דומות לשאלת המגן אברהם על בסיס גמרא שנוכרה בסוגייתנו ובמס' עבודה זרה ובתוספות שם.

שבת פח ע"א; עבודה זרה ג ע"א

ואמר ר' שמעון בן לקיש: מאי דכתיב "ויהי ערב ויהי בקר יום הששי" (בראשית א, לא)? מלמד שהתנה הקדוש ברוך הוא עם מעשה בראשית, ואמר: אם ישראל מקבלין את תורתי - מוטב, ואם לאו - אני אחזיר אתכם לתוהו ובוהו.

תוספות עבודה זרה ג ע"א ד"ה יום הששי

יום הששי - תימה למ"ד בשבעה בחדש נתנו עשרת הדברות מאי יום הששי? וי"ל דיומא קמא לא אמר להו מידי משום חולשא דאורחא. אי נמי היתה ראויה לינתן בששי אלא שהוסיף משה יום אחד מדעתו.

הראי"ה קוק, שו"ת דעת כהן, סימן פ (עמ' קפא)

ועל קושית המגן אברהם בריש סימן תצ"ד, על מה שאנו אומרים זמן מתן תורתנו בו' בסיון, דע"פ הסוגיא דפ' ר' עקיבא בשבת הוא כמ"ד דלא בעינן ו' עונות. ביארתי שיש נפקא מינה בין לשון קבלת התורה ללשון מתן תורה. קבלת התורה הוא מצד ישראל המקבלים, ומתן תורה הוא מצד הקדוש ברוך הוא הנותן, ומאחר שמשם הוסיף יום אחד מדעתו, נמצא שמצד הקדוש ברוך הוא נתנה לנו התורה בהבטחתו של הקדוש ברוך הוא, והשפע של קדושת התורה מצדו יתברך חלה עלינו כבר ביום ו', כי דבורו של הקדוש ברוך הוא הרי הוא מעשה גמור, ואמירתו יתברך מצד עצמו, בלא הוספת היום של משה, היא קיימת לעד, אלא שאנו לא היינו נכונים לקבל את התורה עד יום ז', ואחד מהטעמים הוא משום דבעינן לדינא לדידן ו' עונות, וע"כ שפיר אנו אומרים בתפילה יום מתן תורתנו. ומזה הטעם עצמו, להראות שבחינת מתן תורה היתה באמת ביום ו', אנו קורין ביום א' דשבועות בכל מקום "בחודש השלישי" (שמות יט, א), שיש בו גם כן ענין קבלת התורה, שבפועל נגלה ביום ז', אבל בקדושתו הרוחנית, מצד הנותן ית"ש, הופיע עלינו ביום ו'. והיינו טעמא גם כן, דהדרשא של יום הששי אתיא ככולי עלמא, אף על פי שהלשון הוא מקבלין ישראל את התורה, מ"מ עיקר הכונה היא שע"י שיקבלו את התורה ביום ז' לכשיוכשרו לכך, בזכות זה חלה עליהם קדושת מתן תורה מצד הקדוש ברוך הוא ביום הששי, שזה מקיים את כל העולם כולו. ויתכן שכל דברינו כלולים בדברי התוס' עבודה זרה ג' ע"א ד"ה יום הששי, במש"כ בקצרה שם.

הרב שלמה גורן, "חג השבועות כחג מתן תורה", תורת המועדים, עמ' 365-366

התירוץ השני יכול לפתור רק את שיטת ר' יוסי הסובר כך בגמרא, וממנו יוצא שבאמת גם לדעת ר' יוסי נקבע ו' בסיון שהוא גם יום נ' לספירת העומר כיום למתן תורה, וכך הותנה בששת ימי בראשית. אלא שמשם בא ושינה והוסיף יום אחד מדעתו, אבל על פנים הזמן המקורי היה ביום ו' בחודש שהיה גם לדעת הבבלי ו' בשבוע שהוא חג השבועות ונ' לספירה. ולכן אומרים בו "זמן מתן תורתנו". אבל

אין זה עדיין פותר את שיטת חכמים מאחר ואינם סוברים שהוסיף משה יום אחד מדעתו. מה שאין כן התירוץ הראשון של התוס' יכול לפתור גם את הבעיה לדעת כולם, ממנו משמע שבעצם לפי מה שנקבע מראש בתורה ובזמן יצירת העולם, היה צריך להקדים את כל ההכנות לקראת קבלת התורה ביום אחד לולא "חולשא דאורחא", שבגללה איחרו את ההתחלה ביום אחד. למרות שגם תירוץ זה נאמר בתוספות לדעת ר' יוסי בכדי לתרץ לשיטתו את תוספת הה"א שביום הששי, אבל מאחר שגם לדעת חכמים איחרו ביום אחד בגלל חולשא דאורחא יוצא שישנן כמה אפשרויות לקביעת זמן מתן התורה.

...יוצא אפוא, שבכל האופנים ולדעת כולם ישנו קשר בין חג השבועות בהוה לבין מתן התורה, כי התורה או שניתנה בחג השבועות עצמו או שהיתה צריכה להנתן בו, או שישנה זהות בין מתן התורה לבין יום החמישים לספירת העומר. לכן גם לחג השבועות בהוה בכל שנה ושנה, בין כאשר מקדשים ע"פ החשבון, ובין כאשר קדשו ע"פ הראיה בעבר, בין לדעת ר' יוסי ובין לדעת חכמים, לכולם היתה זיקה בין חג השבועות למתן התורה בזמן קבלתה, או לבין הזמן שנקבע מראש לקבלתה.

- הסבר באיזה אופן דברי הרא"ה קוק כלולים בדברי התוספות בעבודה זרה?
- במה הסבריהם של הרא"ה קוק והרב שלמה גורן מתרצים את קושייתו שלח המגן אברהם.

ג. ספירת העומר ושבועות

ההנחה היא שחג השבועות הוא היום החמישים של ספירת העומר. אך יש פוסקים שלפיהם יש מצב שעדיין סופרים לעומר בחג השבועות!

הרב זרחיה הלוי, המאור הקטן מסכת פסחים דף כח עמוד א בדפי הרי"ף

ובספירת העומר יש ששואלין...מה טעם אין אנו סופרין שתי ספירות מספק כמו שאנו עושין שני ימים טובים מספק? וכללו של דבר אין לנו להחמיר בספירת העומר שאינו אלא לזכר בעלמא. ...ואם באנו לספור ב' ספירות מספק, נמצאת ספירה שניה מושכת עד יום טוב ראשון של עצרת, ואתי לזלזולי ביום טוב דאורייתא. הילכך אין לנו אלא מה שנהגו.

הרב אברהם דב כהנא שפירא, דן בשאלה אחרת בענייני בספירת העומר, אך בתשובתו הוא התבסס על דברי הרז"ה הלוי.

הרב אברהם דב כהנא שפירא, שו"ת דבר אברהם חלק א סימן לד

מי שהיה בדרך רחוקה בין אינם יהודים והיה מסופק במנין ימי ספירת העומר אם הוא עומד בשלשה לספירה או בארבעה אם יכול לברך ולספור מספיקא שני מספרים היינו היום שלשה ימים היום ארבעה ימים?

[א] ידיעת מספר היום: הנה בפשוטו נראה שאין ענין הספירה שיוציא מלות המספר מפיו, אלא עניינה שידע ויוחלט אצלו מדעת ומהחלט המנין שהוא סופר, ובלאו הכי לא מיקרי ספירה כלל, אלא קריאת מלות הספירה הוא דהויא, ולא ספירה עצמה.

[ב] הבנת תוכן הספירה מבחינה לשונית: ובזה נראה לי להסביר בטעמו של המג"א (סי' תפ"ט ס"ק ב') שכתב "דאין סופרין אלא בלשון שהוא מבין ואם אינו מבין לשון הקודש וספר בלשון הקודש לא יצא, דהא לא ידע מאי קאמר ואין זה ספירה עכ"ל. וראיתי בשו"ת שאילת יעבץ (חלק א סוף סימן קלט) שחולק עליו וסובר דאפילו אם אינו מבין לשון הקודש סופר בה. ובאמת טעמא בעי מנא ליה להמגן

אברהם דבעינן שיבין לשון הקודש, ...ולפי הנ"ל מוסבר יפה... לפי שמצד עצמן אין ספירה ומנין אלא כשהסופר והמונה יודע ומבין את המספר ואי לא הכי הוו רק כקריאת המלים בלבד ולא כספירה ומנין, והוא פשוט מאד.

[ג] ידיעת מספר היום - לספור היום שלושה היום ארבעה: ומעתה דכשאינו מבין ויודע את מספרו מדעת לא מיקרי מנין וספירה כלל. אם כן בנידון דידן במסופק בימי הספירה בודאי אינו מונה שני ימים מספקא, דהאיך יאמר היום שלשה ימים היום ארבעה ימים דאיזה מספר הוא שאם אפשר שהוא שלשה ואפשר שהוא ארבעה אם כן לא הוי מספר כלל, שהרי אינו מכיר ואינו יודע בהחלט את המספר שהוא מונה.

[ד] מדוע כיום לא סופרים יומיים על פי יום טוב שני של גלויות? ובזה נ"ל לתרץ מה שהקשה הרז"ה בס' המאור שלהי פסחים מה טעם אין אנו סופרים שתי ספירות מספק עכ"ל, ולפי מה שכתבתי ניחא דאנן הרי בקיין בקביעי דירחא ואין לנו ספק בימי הספירה ועיקר הקושיא היא רק דמשום מנהג אבותינו היה לנו לספור שתי ספירות כמו ביום טוב דאינהו הוה מספקא להו ועשו שני ימים מספיקא. אבל לפי דברינו הנ"ל נראה לומר דבר חדש דדוקא ביום טוב היו נוהגין אבותינו לעשות ב' ימים מספיקא אבל בספירה באמת לא היה אפשר כלל לאבותינו לספור שתי ספירות ביחד מספק לפי שזו אינה ספירה כלל כמ"ש ובמקום ובזמן שהיו מסופקין לא היה תקנה לדבר, וצריך לומר שלא היו סופרין כלל.

[ה] אך הרז"ה לא תירץ כך: ...ואולם אע"פ שהסברא נכונה ויש לה סמוכין, אבל אחרי שהרז"ה תירץ לקושייתו מה טעם אין אנו סופרין שתי ספירות בדרך אחרת, וזה לשונו: "ואם באנו לספור ב' ספירות מספק נמצאת ספירה שני מושכת עד יום טוב ראשון של עצרת ואתי לזלזולי ביום טוב דאורייתא הלכך אין לנו אלא מה שנהגו" עכ"ל, נראה לכאורה דלית ליה כסברתנו הנ"ל דאם לא כן עדיפא הוי למימר דאי אפשר לספור ב' ספירות מספק וקושיא מעיקרא ליתא. והר"ן שם הביא ג"כ דבריו ולא העיר עליהם כלום, והלכך נראה דבנ"ד נמי אפשר לספור ב' ספירות מספק, ולפי שספירה בזמן הזה דרבנן אולי נכון יותר שיספור ב' ספירות מספק בלא ברכה.

• מה המסר המרכזי מדברי הדבר אברהם בנוגע למודעות וההבנה של הסופר את ימי ספירת

העומר?

הרב יעקב אריאל דן במצב בו אדם טס בניגוד לקו התאריך והוא מפסיד יום מה עליו לעשות. גם כאן חוזר הכלל שימי הספירה מסתיימים בערב שבועות, ואין מצב שאדם יספור בשבועות. בדבריו הוא מגיב לדברי הרבי מלובביץ' שנהיתה לו עמדה מיוחדת בשאלה זו.

הרב יעקב אריאל, "קו התאריך בספירת העומר", שו"ת באהלה של תורה, ב, סימן עב

שאלה: אדם הוצרך לטוס, בימי הספירה, לאוסטרליה, דרך ארה"ב. ומכיון שהוא מקיף את כדור הארץ ממזרח למערב - הוא מפסיד יום. מה דינו לענין ספירת העומר? שהרי לא יוכל להגיע ליום הארבעים ותשע, אלא יוכל לספור ארבעים ושמונה יום בלבד, והתורה דרשה לספור שבע שבתות תמימות.

תשובה: ...ספירת העומר שהתורה אמרה במפורש "וספרתם לכם" שתהא ספירה לכל אחד ואחד (מנחות ס"ה ב'). ובתשובות הרשב"א (סי' קכ"ו הובאו דבריו במג"א סוף סי' תפ"ט ס"ק ב')

שהמצוה לספור בעצמו ממש ואינו יוצא ידי חובה ע"י הש"ץ, ולא אמרו כאן שומע כעונה, כי התורה ציוותה במפורש "לכם" כדרך שאמרו בלולב "ולקחתם לכם" - שתהא לקיחה לכל אחד ואחד. וא"כ יוצא שספירת העומר מעצם מהותה היא חיוב אישי וכל אחד ואחד חייב למנות לפי חשבון, ואפילו מי שיוצא ממקום למקום עליו להמשיך ולספור לפי מנינו ולא לפי מנין המקום אליו הגיע. ...אלא שאם נאמר שעליו להמשיך ולספור עפ"י מנינו הרי הוא לא יוכל להגיע לשבעה שבועות, כי ספירתו תיגמר ביום הארבעים ושמונה, והתורה הרי אמרה במפורש "ממחרת השבת השביעית תספרו חמישים יום!"

אמנם ישנה אפשרות תיאורטית שגם אדם זה יוכל לספור ספירה שלמה של 49 יום אם יחזור בדרך בה הגיע, מאוסטרליה דרך ארה"ב לישראל, שאז יחזור לו היום שהחסיר ויוכל לספור ספירה מלאה, אך במצבו הנוכחי ידוע לו שלא יוכל לספור 49 יום, האם יכול להמשיך ולספור ספירה כזאת? מיהו הא גופא צ"ע. מנין לנו שהספירה מותנית בכך שנגיע לחג השבועות דווקא? החובה לספור היא "ממחרת השבת" ואי הכי נמי סופה הוא לכל העולם חג השבועות, אך מי שנחסר לו יום, כגון בנידון דידן, ולא יוכל להגיע לחג השבועות ויצטרך להפסיק את ספירתו ביום המ"ח, מנין לנו שפטור מלספור כבר מעתה?

...לדעת האדמו"ר מלובביץ' זצ"ל (בספר "חידושים וביאורים בש"ס" סי' לו) העובר את קו התאריך וחסר לו יום, ימשיך למנות עפ"י מנינו האישי ובשבועות ימנה מ"ט לעומר ולא יאמר "זמן מתן תורתנו", כי זמן מתן תורתנו אינו בחג השבועות אלא ביום החמישים לעומר ואילו חג השבועות הוא במ"ט יום לעומר ולא ביום החמישים. ועיקר הסתמכותו על דרשת חז"ל "וספרתם לכם שתהיה ספירה לכל אחד ואחד.

ואע"פ שאיני כדאי לחלוק על גדול שכמותו, תורה היא ולימוד היא צריכה. לדבריו, מדוע שיחוג את חג השבועות עם כולם, הרי עברו הספירה עוד לא נסתיימה ובפירוש תלתה התורה את חג השבועות בספירת העומר. וכשם שהספירה היא לכל אחד ואחד גם חג השבועות יהיה לכל אחד ואחד. אלא על כרחך לא יתכן שיהודי יחוג את חג השבועות לבד. אלא עליו להיכלל בכלל ישראל. וברגלים נאמר "כל ישראל כאחד חברים" (עיין חגיגה כו, א), ואם כן הוא הדין לא יתכן שאדם מישראל יחוג לו את מתן תורה לבד. אלא עליו להיכלל עם הציבור. ונאמר: "ויחן שם ישראל נגד ההר" (שמות יט, ב) כאיש אחד בלב אחד. (ועיין כוזרי מאמר א' מ"ז, פ', צ"ה).

וכן קשה לדבריו, מי שלא ספר את העומר האם לא יחוג את חג השבועות? ואשה שפטורה מספירת העומר האם פטורה משבועות? או שאינה אומרת זמן מתן תורתנו? לא מסתבר.

וצ"ע מדוע שלא ניתן עליו חומרי מקום שיצא משם וחומרי מקום שהלך לשם ויספור שתי ספירות מספק? אמנם כתבו האחרונים שלא יתכן שאדם יספור שתי ספירות, כי "ספירה" כשמה כן היא שאדם סופר עפ"י חשבון מדויק, וכשסופר שתי ספירות אין כאן ספירה כלל ועיקר, וכאילו לא ספר כלל. עיין "דבר אברהם" (סי' ל"ד) שאדם שאינו יודע איזו ספירה היום אינו יכול לספור מספק שתי ספירות, כי ספירה מספק אינה ספירה. והביא ראיה לכך מבבא מציעא (ו ע"ב) שאם קפץ אחד המנויין כולם פטורים, ואין הולכים אחרי הרוב כי אי אפשר לספור מספק. אך בנידון דידן י"ל שאינו סופר מספק.

ודאי לו שספירתו האישית נכונה, וכן ודאי לו שספירת המקום נכונה, אלא שהוא סופר גם כמנהגו וגם כמנהגם ואין כאן ספירה מספק. מיהו, מאחר והוא אינו יודע איזו ספירה עליו לספור,

יש לו ספק בעצם ספירתו ולכן אין ספירתו הכפולה יכולה להיות ספירה. וכמו שכתב שם הדבר אברהם שמי שסופר בלשון הקודש ואינו מבינה, לא יצא ידי חובה. כי המצוה לספור, כשם שאדם מונה כל דבר אחר, וספירה ללא הבנה אינה ספירה. ולכן ספירה שאינה ודאית וחד משמעית אינה ספירה. מיהו, במסקנת דבריו כתב שם שמאחר והרז"ה בסוף פסחים הקשה מדוע אין סופרים בחו"ל מספק שתי ספירות ותירץ משום שהספירה האחרונה תחול בעצרת ואתי לזלזולי בה ולא תירץ שאין ספירה מספק, משמע שאפשר לספור שתי ספירות מספק.

(ואף מכאן יש להעיר נגד האדמו"ר מלובביץ שאסור לאדם לספור מ"ט לעומר בעצרת, משום חשש לזלזולי בה. אמנם יש לחלק בין יחיד לציבור. שאם ציבור שלם יספור בשבועות מספק, אתי לזלזולי ביה, אך יחיד הסופר מספק, כשכל הציבור חוגג את חג השבועות כרגיל, אין כאן אתי לזלזולי, ודוחק). **מסקנה למעשה:** ולמסקנה נלענ"ד כמו שכתבתי, שאע"פ שהספירה היא לכל אחד ואחד, לא יתכן שאדם יספור ספירה המנוגדת לכלל ישראל וימנה מ"ט לעומר כשעם ישראל חוגג את חג השבועות, ולכן עליו להתאים את ספירתו הפרטית עם כל הציבור כולו. ואין כאן חסרון של יום, כי הוא לא החסיר אף יום, אלא התאים את ספירתו לספירת הכלל, ואין כאן שום חסרון. ואף אם תמצי לומר שיש כאן חסרון של יום, מכיון שזהו ה"תמימות" שלו הוא יכול לספור בברכה עם הציבור כולו. וכדאי שיספור מיד בבואו לאוסטרליה את הספירה לפי מנהג המקום, אע"פ שבאותו יום בעודו באמריקה ספר ספירה אחרת.

וכדי לצאת מספק, יש מקום אולי להציע לו שיתנה שאם הספירה שהוא מחויב בה היא המשך ספירתו הקודמת, הוא סופר גם אותה כדי לצאת י"ח. ואין כאן שתי ספירות מספק, אלא יש כאן ספירה עיקרית אחת, ודאית, ועוד ספירה נוספת ליתר הידור. בפרט לפי הרז"ה הסובר כנראה שאפשר לספור שתי ספירות מספק, כפי שהוכיח הדבר אברהם.

מיהו, גם לפי תנאי זה עליו להפסיק את ספירתו בערב שבועות יחד עם כלל ישראל ואל לו לספור בליל שבועות, שלא מצינו חג שבועות פרטי, וכן יש לחוש דאית לזלזולי בה. ובמפורש נאמר בתורה במתן תורה "ויוחן שם ישראל נגד ההר" - כאיש אחד בלב אחד. וכן עצרת רגל היא, שנאמר "כאיש אחד חברים" - הכתוב עשן כולן חברים (עיין חגיגה כ"ו א'). ולכן מסתבר שגם הספירה, אע"פ שהיא לכל אחד ואחד, אין פירושה פרישה מן הציבור, אלא אדרבה, אין בכלל אלא מה שבפרט והציבוריות עצמה מחייבת שכל יחידיה יהיו שלמים לעצמם כדי שהציבור כולו יהיה בתכלית השלמות.

- מדוע ספירה של שני ימים במקרה שעבר את קו התאריך, איננה סותרת את העיקרון שקבע הדבר אברהם בנוגע למודעות ולהבנה של הסופר?
- הספירה האישית והספירה של כלל ישראל עד שבועות. כיצד צריכה לבוא לידי ביטוי ההתאמה בין הספירות?

הלכה למעשה

הרב יצחק יוסף, ילקוט יוסף סימן תצד, א, כז

א. בששה בסיון חל יום חג השבועות, לאחר ימי ספירת העומר שנמשכו ארבעים ותשעה ימים, שהם שבעה שבועות, ולכן נקרא חג השבועות. וכמו שנאמר: "שבעה שבועות תספור לך וכו', ועשית חג שבועות לה' אלהיך". ואמרו חז"ל: למה תלה הכתוב יום חג שבועות בספירה, מה שאין כן בשאר מועדות, לפי שכאשר נתבשרו ישראל לצאת ממצרים נתבשרו שהם עתידים לקבל התורה לסוף חמשים יום ליציאתם, שנאמר בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה, נ' יתרה של "תעבדון" במקום תעבדו, לרמז שמקץ נ' יום לצאתם יקבלו התורה בהר חורב, ובצאת ישראל ממצרים מרוב חיבה היו מונים בכל יום ויום: הרי עבר יום אחד, הרי עברו שני ימים, וכן הלאה, מפני שהיה נראה להם כזמן ארוך מתוך חיבתם הגדולה לתורה, והיו מצפים ומייחלים לקבלת התורה, לכך נקבעה הספירה לדורות.

כז. מנהג הספרדים שלא לומר תחנון ונפילת אפים, ומזמור יענך ה' ביום צרה, ומזמור תפלה לדוד, מיום ר"ח סיון עד יום י"ב בו, ועד בכלל, מפני שחג השבועות יש לו תשלומין כל שבעה.

אמונה

מהר"ל, ספר תפארת ישראל פרק כז

אנו אומרים בחג העצרת (תפילות החג) 'זמן מתן תורתנו'. ובודאי לרבנן הוי שפיר, משום דלדידהו הוי יום ו' בסיון זמן מתן תורה. אבל לרבי יוסי, דבז' בסיון נתנו עשרת הדברות לישראל, ואם כן לא היה זה 'זמן מתן תורה'. אבל ביאור זה כמו שכתבתי, כי בודאי מצד השם יתברך הנותן, 'זמן מתן תורה' ביום חמשים. רק שלא הגיע התורה אל המקבל רק ביום נ"א. ומכל מקום 'זמן מתן תורה' הוא ביום החמשים. וכן קדושת חג העצרת שנתקדש, לא נתקדש רק יום חמשים. וזה מפני שיום מתן תורה בעצמו הוא יום חמשים, והקדושה ליום מצד השם יתברך, אשר הוא מקדש היום. ולפיכך יום טוב הוא ביום חמשים, רק קבלת המקבל ביום חמשים ואחד. ומזה תבין על דעת רבי יוסי מה שאמר (שמות יט, יא) "והיו נכונים ליום השלישי", דאין משמע זה רק ששי בסיון, מפני כי מצד הנותן ראוי ליום השלישי. ומשה שהוא המקבל, צריך יום יותר. לכך הוסיף יום אחד כפי אשר ראוי, כמו שהתבאר. ורמז לו הכתוב מה שראוי אל המקבל במלת "היום ומחר" (שמות יט, י), כמו שהתבאר למעלה. ומעתה התבאר לך שדברי חכמים הם דברים בנויים על יסוד החכמה, כאשר תבין אמתת דברים אלו.

מהרש"א חידושי אגדות מסכת עבודה זרה דף ג עמוד א

יש לדקדק בסוגיא בפרק ר' עקיבא דפליגי רבנן ור' יוסי דרבנן סברי בששה לחדש נתנה תורה ור' יוסי אמר בז' בו ולכולי עלמא בשבת נתנה תורה וכו' ע"ש ויש לספק בזה דלכולי עלמא נתנה תורה ביום נ"א מן הספירה למה קבע הש"י חג השבועות לדורות ביום חמשים מן הספירה? והכוונה בזה לפי שלא היו ישראל אז ראויים לחכמת התורה עד שיטהרו ויקדשו עצמם מכל טומאת מצרים שיצאו משם, כמו שכתוב "כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת" (אבות ג, ט), ועל כן היתה הטהרה במספר שבעה שבועות ויום חמשים שהם מספרים קדושים כענין שבת שמיטים ויובלות ולפי שביום נ' נגמרה הטהרה שזכינו אחר כך ביום נ"א לקבל התורה קבע הש"י אותו יום חמשים לחג שבועות כי יראת חטא קודם לחכמה במעלה ובזמן.

באר היטב אורח חיים סימן תצד ס"ק א

עיי' מגן אברהם במה שכתוב דלכולי עלמא נתנה התורה ביום נ"א לספירה למה קבע הש"י חג השבועות לדורות ביום נ"ו' לספירה, ע"ש ועיי' חק יעקב. ומהרש"א בחדושי אגדות פרק א' דעבודה זרה בסוגי' שמים וארץ נוגעין בעדותן וכו' הקשה גם כן קושיא זו ומתרץ שם דכוונת הש"י בזה להורות דיראת חטא קודם לחכמה במעלה ובזמן ע"ש. ועל פי זה אמרתי דזהו כוונת רב יוסף "דביומא דעצרתא עבדי ליה עגלא תלתא אמר אי לאו האי יומא דקא גרים כמה יוסף איכא בשוקא" (פסחים סח ע"ב). דראוי לדקדק בו טובא. [א] חדא מאי האי לישנא דקאמר אי לאו האי יומא דקא גרים דמשמע דיומא קא גרים. הו"ל למימר אי לאו מתן תורה. [ב] ועוד אי לאו מתן תורה הוי מחזיר העולם לתוהו ובוהו דאמרין התנה הקדוש ברוך הוא עם מעשה בראשית אם מקבלין ישראל את התורה מוטב ואם לאו הריני מחזירן לתוהו ובוהו. [ג] ועוד אחרי שהיה רב יוסף עניו מכל אדם כדאמרין בסוף סוטה (מט ע"ב) משמת רבי בטלה ענוה אמר ליה רב יוסף לא תתני ענוה דאיכא אנא ע"ש. וכאן התפאר דמחמת נתינת התורה הוא עדיף משאר אינשי אין זה מגדר ענוה.

ולפי מה שאמרתי היה כוונתו כך מה דאמר אי לאו האי יומא וכו' דידוע מה שאמרו חז"ל "ענוה מביאה לידי יראת חטא" (עבודה זרה כ ע"ב). ואם כן רב יוסף היה במעלה שהיה עניו היה גם כן במעלה שיראת חטאו קודם לחכמתו. וזהו שאמר ב"יומא דעצרתא" רצה לומר ביום נ"ו' "עביד ליה עגלא תלתא", ואמר "אי לאו האי יומא דקא גרים", רצה לומר אי לא היה יומא דעצרתא בהאי יומא אלא ביום נ"א לספירה, לא היה מוכח דיראת חטא קודם לחכמה במעלה ובזמן ולא היה מעלה שלי כלום, "וכמה יוסף איכא בשוקא". אבל השתא דיומא דעצרתא הוא ביום נ"ו' ונתינת התורה היה ביום נ"א קשה הקושיא וצריך לתרץ כמ"ש המהרש"א.

ר' צדוק הכהן מלובלין - פרי צדיק שמות פרשת יתרו

איתא מהאר"י הקדוש דרבי עקיבא היה שורש תורה שבעל פה (ונתבאר ט"ו בשבט מאמר ב') ובגמרא נסדר ענין מתן תורה בפרק רבי עקיבא במסכת שבת ושבת יש לו שייכות למתן תורה דכולי עלמא בשבת ניתנה תורה לישראל כמו שאמרו בגמרא (שבת פ"ו א). ומה שנסדר בפרק רבי עקיבא הוא מטעם דרבי עקיבא שורש תורה שבעל פה שהיה בן גרים ותורה שבכתב ותורה שבעל פה הם באמת אחד.